

Streszczenie

Przedmiotem pracy doktorskiej jest analiza dogmatyczna zagadnień prawa deliktowego dotyczących granic indemnizacji szkód niemajątkowych z perspektywy trzech uregulowanych w Kodeksie cywilnym roszczeń. Pierwszym z nich jest roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia (art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c.), drugim – zadośćuczynienie za śmierć najbliższego członka rodziny (art. 446 § 4 k.c.), zaś trzecim – zadośćuczynienie za niemożność nawiązania lub kontynuowania więzi rodzinnej wskutek ciężkiego i trwałego uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia u najbliższego członka rodziny (art. 446² k.c.). Powyższe roszczenia pełnią szczególnie istotną rolę w praktyce stosowania prawa, zwłaszcza na gruncie coraz większej liczby spraw dotyczących kompensacji krzywdy (doznanej w ramach wypadków komunikacyjnych czy błędów w sztuce medycznej), a także z perspektywy zagadnień związanych z odpowiedzialnością instytucji ubezpieczeniowych. Aktualność i istotność wskazanej problematyki potwierdza nie tylko bogata literatura prawnicza i orzecznictwo sądowe, lecz także najnowsze zmiany legislacyjne, zarówno na gruncie prawa polskiego, jak również obcych ustawodawstw.

Zasadniczym celem pracy doktorskiej była weryfikacja hipotezy, czy obowiązujący na gruncie polskich rozwiązań prawnych model kompensacji szkód niemajątkowych, obejmujący wymienione wyżej roszczenia, jest wystarczający z perspektywy realizacji zasady równości wobec prawa, pewności prawa, przewidywalności rozstrzygnięć sądowych, a także efektywności dochodzenia zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Przeprowadzona analiza pozwoliła na potwierdzenie przyjętej w niniejszej pracy tezy badawczej, że aktualnie funkcjonujący model uznania sędziowskiego powinien zostać zastąpiony w całości bądź w części modelem opartym na taryfikatorach mających charakter normatywny bądź sądowy.

Praca składa się z pięciu rozdziałów, poprzedzonych wprowadzeniem i zwieńczonych wnioskami końcowymi.

W *Rozdziale I* zostały omówione zagadnienia mające wobec dalszych szczegółowych rozważań charakter wprowadzający. W tym zakresie wskazano między innymi na istotę odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu czynów niedozwolonych, wyjaśniono treść zasady pełnego odszkodowania oraz charakter zasady *neminem laedere* w polskim systemie prawnym, a także przedstawiono funkcje odpowiedzialności

odszkodowawczej w reżimie *ex delicto*. *Rozdział II* poświęcony został analizie zadośćuczynienia pieniężnego należnego bezpośrednio poszkodowanemu za uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia w oparciu o art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c., w tym również rozwiązaniom normatywnym funkcjonującym w wybranych obcych systemach prawnych. Ponadto zostały skatalogowane i uporządkowane, wyróżniane orzeczniczo i doktrynalnie, kryteria ustalania wysokości zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę. Dokonano także analizy orzecznictwa sądów powszechnych na potrzeby ustalenia aktualnych tendencji orzeczniczych. W *Rozdziale III* poruszono problematykę kwalifikacji więzi rodzinnej, która stanowi wartość chronioną przez art. 446 § 4 k.c. oraz 446² k.c., jako dobra osobistego, zarówno przed 15 września 2023 r., kiedy wprowadzono do Kodeksu cywilnego art. 448 § 2, jak i po tym dniu. Z kolei *Rozdział IV* dotyczy zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć najbliższego członka rodziny z art. 446 § 4 k.c. Oprócz szczegółowej charakterystyki roszczenia, w tym z perspektywy obcych rozwiązań normatywnych, szczególną uwagę poświęcono zjawisku żałoby, a także, analogicznie jak w *Rozdziale II*, kryteriom miarkowania zadośćuczynienia oraz analizie orzecznictwa sądów powszechnych. Ostatni *Rozdział V* poświęcono analizie roszczenia o zadośćuczynienie za niemożność nawiązania lub kontynuowania więzi rodzinnej w razie ciężkiego i trwałego uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia osoby najbliższej (446² k.c.). Rozważania rozpoczęto od zbadania charakterystyki roszczenia, a następnie poruszono problematykę stanów zaburzenia świadomości bezpośrednio poszkodowanego, obejmującego stan wegetatywny, śpiączkę, stan minimalnej świadomości oraz stan zamknięcia. W odróżnieniu od dwóch pozostałych roszczeń, w celu analizy dość ograniczonej praktyki orzeczniczej dotyczącej omawianego roszczenia, wykorzystano metodę studium przypadku (*case study*). Zwieńczeniem pracy stały się *Wnioski końcowe*, obejmujące podsumowane wyniki przeprowadzonych badań.